

Спеціальні захисні заходи у виробничих процесах, лабораторіях і приміщеннях для утримання тварин

I. Загальні положення

1. Ці Спеціальні захисні заходи потрібно застосовувати в лабораторіях, в тому числі в діагностичних лабораторіях, а також в приміщеннях, в яких перебувають піддослідні лабораторні тварини, інфіковані біологічними агентами 2, 3 або 4 групи, або які фактично є переносниками таких біологічних агентів чи з підозрою на те, що вони є переносниками таких агентів.

2. У цих Спеціальних захисних заходах терміни вживаються у такому значенні:

біологічний агент – мікроорганізми, зокрема, генетично видозмінені, культури клітин і ендопаразити (внутрішні паразити), здатні спровокувати будь-яку інфекцію, алергію або отруєння. Біологічні агенти розподіляються за чотирма ступенями небезпеки відповідно до рівня їх інфекційної небезпеки (класифікація біологічних агентів):

біологічний агент 1 групи - біологічні агенти, не здатні спричинити захворювання людини;

біологічний агент 2 групи – біологічні агенти, що здатні спричинити захворювання людини і можуть бути небезпечними для працівників, проте не здатні переносити інфекцію і проти яких існують ефективні засоби профілактики та лікування;

біологічний агент 3 групи – біологічні агенти, що здатні спричинити небезпечні захворювання, являють серйозну небезпеку для працівників і

можуть переносити інфекцію, але проти яких, як правило, існують ефективні засоби профілактики та лікування;

біологічний агент 4 групи – біологічні агенти, що здатні спричинити серйозні захворювання людини і являють велику небезпеку для працівників і для суспільства через здатність швидко поширюватись і проти яких, як правило, відсутні ефективні засоби профілактики та лікування;

біологічний ризик — поєднання ймовірності інциденту та тяжкості його шкоди, якщо цей інцидент стався;

інцидент - подія, потенційно здатна заподіяти шкоду;

обіг біологічних агентів — вид діяльності з виділення, ідентифікації, виробництва, зберігання, колекціонування, транспортування, передачі, використання, захоронення, знищення, утилізації та інших дій щодо біологічних агентів і продуктів біотехнологій та відходів діяльності після роботи з ними;

оцінка рівня небезпеки впливу біологічних агентів на працівників — системний процес збору й аналізу інформації, визначення ймовірності і наслідків впливу чи вивільнення небезпек та визначення відповідних заходів контролю ризику для зниження його до прийняттого;

прийнятний ризик – рівень біологічного ризику, при якому забезпечуються умови для захисту людей, тварин, рослин і довкілля від впливу небезпечних біологічних факторів;

рівень забруднення робочого місця - встановлюється (присвоюється) у відповідності до групи біологічних агентів з якою працює працівник;

Інші терміни вживаються у цих Спеціальних захисних заходах, наведені в Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», Кодексі цивільного захисту України, Законі України «Про захист населення від інфекційних хвороб» та інших нормативно-правових актах у сфері охорони здоров'я.

3. Спеціальні захисні заходи застосовуються до видів діяльності у виробничих процесах, лабораторіях і приміщеннях для утримання тварин, у яких встановлене або підозрюється інфікування біологічними агентами 2, 3 або 4 групи, або які фактично є переносниками таких біологічних агентів чи з підозрою на те, що вони є переносниками таких агентів та існує потенційна можливість впливу на працівників біологічних агентів.

4. У разі встановлення або підозри наявності біологічних агентів під час здійснення працівником діяльності в лабораторіях та/або приміщеннях для утримання тварин, керівнику лабораторії та/або відповідальній особі у закладі, необхідно визначити рівень небезпеки, тривалість зазначеного впливу під час роботи для того, щоб мати можливість оцінити ступінь загрози для здоров'я і безпеки та визначити заходи щодо запобігання небезпеці.

Якщо в процесі трудової діяльності з використанням тварин, у яких встановлена або підозрюється наявність біологічних агентів, працівники можуть підпасти під вплив біологічних агентів кількох груп, рівень небезпеки має бути визначений керівником лабораторії та/або відповідальною особою в закладі, з урахуванням комплексної дії всіх наявних небезпечних біологічних агентів.

5. Оцінювання рівня небезпеки необхідно регулярно оновлювати (щорічно або частіше за іншою обґрунтованою та встановленою періодичністю, затвердженою суб'єктом провадження господарської діяльності) та обов'язково проводити повторно у разі будь-якої зміни умов/ризиків, які можуть призвести до впливу біологічних агентів на працівників.

II. Оцінка рівня небезпеки у разі використання тварин у яких встановлена або підозрюється наявність біологічних агентів

1. Під час проведення керівником лабораторії та/або відповідальною особою у закладі, оцінки рівня небезпеки впливу біологічних агентів на працівників, яка проводиться у відповідності до законодавства, при проведенні оцінки ризиків у разі використання тварин, у яких встановлена або підозрюється наявність біологічних агентів, обов'язково слід приділяти увагу: достовірності інформації про наявність біологічних агентів у тварин, а також у матеріалах та зразках, що взяті від них – повинна бути підтверджена результатом лабораторного дослідження;

небезпеці, яку являє собою біологічний агент, наявність якого відома або підозрюється у тварини, біологічних матеріалах і зразках (аналізах), що взяті від них;

небезпеці, пов'язаній з роботами, що виконуються працівниками.

2. У приміщеннях закладів ветеринарної медицини слід вживати відповідні заходи для захисту здоров'я і безпеки залучених до роботи працівників. Спеціальні захисні заходи, повинні передбачати:

визначення ефективних способів дезінфікування і знезараження;

застосування процесів безпечного поводження з відходами, які утворюються під час роботи.

3. В ізоляторах, де утримуються тварини, хворі або з підозрою щодо наявності інфікування біологічними агентами 3 або 4 груп, для зниження до мінімуму небезпеки інфікування працівників заходи захисту повинні бути обрані з тих, що наведені у додатку 1 до цих Спеціальних захисних заходів.

III. Захисні заходи у виробничих процесах з використання тварин у яких встановлена або підозрюється наявність біологічних агентів

1. При здійсненні робіт, при яких використовують тварин, у яких встановлена або підозрюється наявність біологічних агентів, необхідно дотримуватись таких вимог:

1) працівники, які піддаються або можуть піддаватись впливу біологічних агентів, повинні бути забезпечені засобами індивідуального захисту, спеціальним одягом, засобами гігієни;

2) в приміщеннях, де проводиться робота або утримуються тварини, хворі або з підозрою щодо наявності інфікування біологічними агентами, має бути достатня кількість дезінфекційних та миючих засобів. Дезрозчини готує лаборант або дезінфектор дотримуючись правил безпеки роботи з конкретним дезінфектантом;

3) працівники мають дотримуватись положень з охорони праці, особистої гігієни та правил обробки рук;

4) забороняється зберігання особистих речей, прийом та зберігання продуктів харчування на робочих місцях;

5) працівники мають пройти навчання щодо питань охорони праці та правил роботи з тваринами, у яких встановлена або підозрюється наявність біологічних агентів, відповідно до вимог законодавства, відповідно до Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»

2. У лабораторіях, у тому числі діагностичних, і лабораторних приміщеннях для утримання тварин, спеціально інфікованих біологічними агентами 2, 3 або 4 груп, або які фактично чи вірогідно є носіями інфекцій, спричинених зазначеними біологічними агентами, необхідно вжити наступні заходи:

1) лабораторії, що виконують роботи з застосуванням біологічних агентів 2, 3 або 4 груп з метою досліджень, розвитку виробництва, навчання або діагностики, необхідно визначити заходи захисту згідно з додатком 1 до цих Спеціальних захисних заходів, щоб знизити до мінімуму небезпеку інфікування;

2) після оцінки рівня небезпеки відповідно до пункту 1 розділу II цих Спеціальних захисних заходів та визначення рівня фізичного захисту, необхідного для біологічних агентів з урахуванням рівня їх небезпечності згідно з додатком 1 до цих Спеціальних захисних заходів, розробляються заходи щодо ліквідації або зменшення рівня біологічних ризиків до прийнятних. Роботи, пов'язані з використанням біологічних агентів здійснюються:

тільки на робочих місцях, для яких встановлений рівень захисту 2, якщо роботи проводяться з біологічними агентами 2 групи (додаток 1 Спеціальні захисні заходи);

тільки на робочих місцях, для яких встановлений рівень захисту 3, якщо роботи проводяться з біологічними агентами 3 групи (додаток 1 Спеціальні захисні заходи);

тільки на робочих місцях, для яких встановлений рівень захисту 4, якщо роботи проводяться з біологічними агентами 4 групи (додаток 1 Спеціальні захисні заходи).

3. У лабораторіях, не призначених для безпосередньої роботи з біологічними агентами (наприклад, вирощування культур бактерій, їх концентрування тощо), та тих, де проводяться роботи з матеріалами, наявність у яких біологічних агентів, здатних інфікувати людей, не доведена, рівень захисту має встановлюватись не нижче 2.

Рівні захисту 3 і 4 встановлюють в лабораторіях, в яких проводяться роботи з мікроорганізмами, які можуть спричинити серйозні та потенційно летальні захворювання в результаті зараження через повітря, а також в яких проводяться роботи з агентами, які можуть легко передаватися в аерозолі в лабораторії, спричиняти тяжкі та смертельні захворювання у людей.

4. У випадку виконання виробничих процесів з застосуванням біологічних агентів 2, 3 або 4 груп необхідно, щоб:

1) вимоги щодо рівня захисту, викладені у абзацах третьому – п'ятому пункту 2 цього розділу, враховувались також у випадку виконання виробничих процесів відповідно до додатку 2 до цих Спеціальних захисних заходів.

2) виходячи з оцінки біологічних ризиків, пов'язаних з використанням біологічних агентів 2, 3 або 4 груп, суб'єктом господарювання, що здійснює діяльність з обігу біологічних агентів приймається рішення щодо заходів, яких слід вжити у випадку застосування цих біологічних агентів у виробництві із дотриманням вимог щодо поводження з біологічними агентами.

5. Для всіх видів діяльності у виробничих процесах, лабораторіях і приміщеннях для утримання тварин, для яких рівень небезпеки певного

біологічного агента неможливо точно оцінити, але щодо якого можна прогнозувати серйозну небезпеку для здоров'я працівників, слід встановлювати рівень захисту на робочих місцях не нижче 3 рівня захисту відповідно до додатка 1 Спеціальних захисних заходів.

**В. о. Генерального директора
Директорату громадського здоров'я
та профілактики захворюваності**

Олексій ДАНИЛЕНКО